

Bojan Balkovec

Anton Štampohar in njegov prispevek k raziskovanju okupacijskih meja

Pri raziskovanju okupacijskih meja na terenu in pri pripravljanju razstav smo sodelovali tudi z muzeji, ki pokrivajo določene dele Slovenije. Pri pripravi razstave o okupacijskih mejah na Dolenjskem smo plodno sodelovali z Dolenjskim muzejem Novo mesto in kustosinjo Marjeto Bregar, ki je tam zadolžena za novejšo zgodovino. Bregarjeva je v obsežni dokumentaciji pokojnega kustosa Antona Štampoharja odkrila neobjavljeno besedilo z naslovom *Sovražna razmejitve in zaščita meje na območju Gorjancev*. Anton Štampohar (1943–1997) je kot kustos zgodovinar deloval v Dolenjskem muzeju v letih 1971–1994. Zbiral je muzejsko gradivo na terenu, ga dokumentiral, raziskoval in tudi prezentiral. Blizu mu je bilo tudi raziskovanje virov v različnih arhivih. Bil je avtor številnih razstav in knjižnih del, redno je objavljajl prispevke v dnevnem in strokovnem časopisju.

Pri omenjenem besedilu gre za daljši tekst, ki ga je avtor očitno pripravljajl za objavo, do katere pa ni prišlo. Po pregledu teksta smo se odločili, da ga vključimo v pričujočo knjigo o okupacijskih mejah na Dolenjskem. Štampohar je v svojem besedilu segel sicer širše, saj je obravnaval celoten prostor okoli Gorjancev, torej ne le Dolenjsko, temveč tudi Belo krajino. V tem smislu je besedilo tudi dopolnilo k naši knjigi *Vinceremo, videt ćemo: Okupacijske meje v Beli krajini 1941–1945*. (Znanstvena založba Filozofske fakultete, Ljubljana 2020, <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/znanstvena-zalozba/catalog/book/195>).

Da je Štampoharjevo besedilo lahko natisnjeno, se moramo v prvi vrsti zahvaliti njegovim dedinjam, ki so objavo dovolile. Z Marjeto Bregar sva besedilo redakcijsko uredila in pri tem le v nekaj elementih posegla vanj.

Ker besedila Štampohar še ni dokončno pripravil za oddajo, je v njem še nekaj tipkarskih napak. Brez večje nevarnosti smo takšne vrste napake odpravili. To so bile kakšne zatipkanosti, kot so npr. napačna črka, napačna raba male črke na začetku stavka,

manjkajoča črka v besedi. Na kar nekaj mestih je Štampohar dodal kakšno besedo, da je bil stavek boljši. To je lahko napisano ročno ali pa s pisalnim strojem. Te popravke smo vključili v besedilo, saj je tako naredil že sam avtor. Podobno velja tudi za njegove posege, kjer je neko besedo že med tipkanjem prečrtal, ali pa jo je prečrtal kasneje, in je razumljivo, kakšna je bila avtorjeva volja. Vse te vrste popravkov nismo posebej označevali in so postale del integralnega besedila. V nekaj primerih je v stavku kakšna nepopolna stavčna struktura. Tu ne moremo vedeti, kaj je avtor izpustil, zato so ti stavki ostali nespremenjeni.

Štampohar je v besedilu uporabil tudi različne citate iz virov in literature. Citati so ustrezno v narekovajih. Mi smo te citate oblikovno jasno označili in postavili v ležeči obliki, kakor je to praksa. Na kakšnem mestu je avtor uporabil podčrtovanje besedila, in to smo ohranili.

Štampohar je besedilo ustrezno opremil z opombami. Tu sva se urednika odločila, da v ta del besedila v večjem delu ne bova posegala. Težava je navajanje arhivskih fondov, ki so bili v času pisanja besedila del arhiva Inštituta za zgodovino delavskega gibanja (danes Inštitut za novejšo zgodovino). Kasneje je gradivo prešlo v Arhiv Slovenije in je bilo preurejeno. Natančnejša ugotovitev stanja bi bila zapletena in urednika sva se odločila, da pustiva originalno označevanje arhivskih fondov. V večini primerov gre za gradivo italijanskih okupacijskih oblasti. Nekaj gradiva je danes npr. v fondu SI AS 1790 Okrajno glavarstvo Črnomelj, in v fondih, kjer je različno italijansko gradivo. Nekaj gradiva je Štampohar uporabil iz Arhiva Hrvatske, danes je to Hrvatski državni arhiv. Pri opombah, kjer gre za gradivo, ki ga hrani Dolenjski muzej, sva posodobila način označevanja. Na vseh mestih, kjer smo v opombah dodali ali posodobili podatek, je to zapisano v oglatih oklepajih.

Na nekaterih mestih v besedilu je Štampohar ob robu besedila naredil kakšno opombo. Če smo uspeli opombo ali komentar razrešiti, smo pojasnili o tem zapisali ali med besedilo, ali pa v opombo. Avtor besedilu na koncu še ni dodal seznama virov in literature. Glede na težave, ki bi nastopile pri navajanju arhivskega gradiva, sva se urednika odločila besedilo objaviti brez omenjenega seznama. So pa osebe, omenjene v Štampoharjevem besedilu, vključene v kazalo osebnih imen, ki je na koncu knjige.